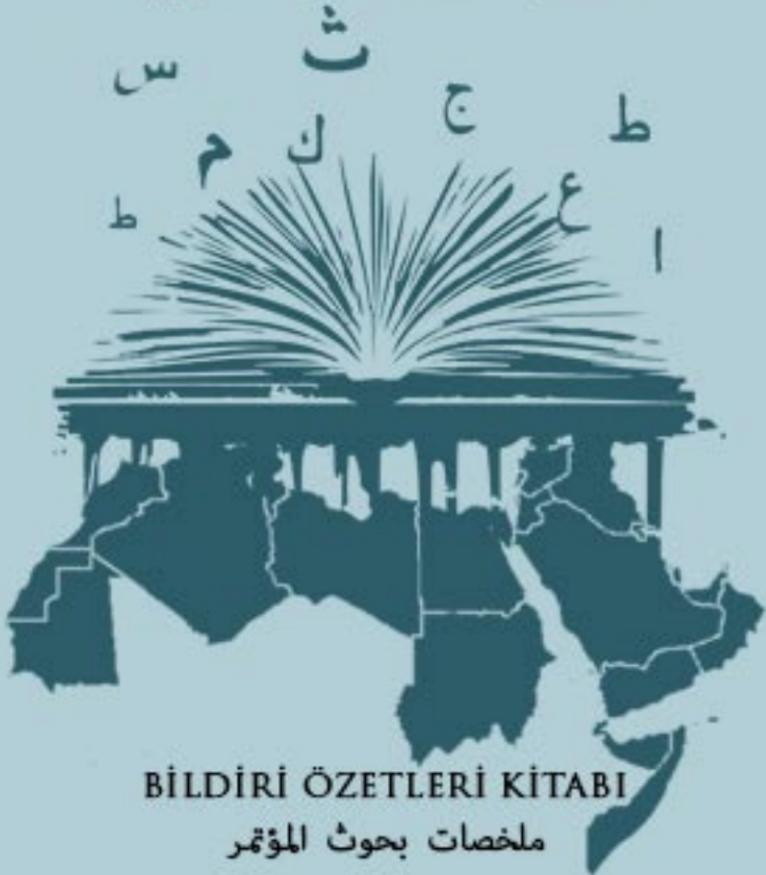

DÜNYA ARAPÇA GÜNÜ
ULUSLARARASI ARAP DİLİ ÇALIŞMALARI
SEMPOZYUMU
-PROF. DR. FUAT SEZGİN ANISINA-

اليوم العالمي للغة العربية
المؤتمر الدولي للدراسات العربية
-تذكارا للعلامة فؤاد سزكين-

BİLDİRİ ÖZETLERİ KİTABI
ملخصات بحوث المؤتمر

23 ARALIK 2019
İSTANBUL, TÜRKİYE

@ iuarapdili
iuarapdili

@ iaderistanbul
iaderistanbul

@ iu_dilkultur
iu_dilkultur

@ dilkulturergeri
dilkulturergeri

DÜNYA ARAPÇA GÜNÜ
ULUSLARARASI ARAP DİLİ ÇALIŞMALARI
SEMPOZYUMU
-PROF. DR. FUAT SEZGİN ANISINA-

اليوم العالمي للغة العربية
المؤتمر الدولي للدراسات العربية
-تذكارا للعلامة فؤاد سزكين-

23 Aralık 2019
İstanbul, Türkiye

BİLDİRİ ÖZETLERİ KİTABI

ملخصات بحوث المؤتمر

Editör
Hüseyin Ölmez

KURULLAR/BOARDS

SEMPOZYUM DÜZENLEME KURULU ORGANIZATION COMMITTEE

Doç. Dr. İbrahim Şaban (Başkan)
Dr. Abdulsattar Elhajhamed
Arş. Gör. Hüseyin Ölmez

SEMPOZYUM BİLİM KURULU SCIENTIFIC COMMITTEE

Prof. Dr. Mehmet Yavuz (Türkiye)
Prof. Dr. Idham Muhammed Hanash (Ürdün)
Prof. Dr. Hisham Mohammed Abdullah (Irak)
Prof. Dr. Saeed Alwakeel (Mısır)
Prof. Dr. Abdelhalim Benaissa (Cezayir)

İÇİNDEKİLER/TABLE OF CONTENTS

Program Çizelgesi	1
H. Ölmez, <i>Prof. Dr. Fuat Sezgin'in Arap-İslam Bilimler Tarihi Şiir Cildi Bağlamında Abbasî Şiiri</i> .	2
A. Elhajhamed, <i>Çad'da Arap Dili Ve Edebiyatı</i>	5
S. A. H. Cemaleddin, <i>Mali'de Arap Dili Ve Edebiyatı</i>	8
I. Mortad, N. Sadi, <i>Amerika'da Arap Dili: Analitik Ve İstatistiksel Bağlamda</i>	11
İ. Şaban, <i>Eritre'de Arap Dili</i>	14
T. Abdulcelil, <i>Arap Ve Türk Halkları Arasında Kültürel İletişimi Güçlendirmede Çevirinin Rolü</i> ..	17
E. Elmasry, <i>Arapça Öğretiminde Manzum Eserlerin Ve Müziğin Rolü</i>	20
Z. Ertürk, <i>Türkiye Ve Avrupa'da Arapça Öğretim Tarihi</i>	23
Ö. İshakoğlu, <i>Arapça Ve Türkçe Arasında Gelişen Tercüme Faaliyetleri</i>	26

PROGRAM ÇİZELGESİ

12.30 – 13.00	Açılış Konuşmaları
13.00 – 13.15	Müzik
1. Oturum	Oturum Başkanı: Doç. Dr. İbrahim Şaban
13.15-13.30	Hüseyin Ölmez, “Prof. Dr. Fuat Sezgin’in Arap-İslam Bilimler Tarihi Şiir Cildi Bağlamında Abbasî Şiiri”
13.30-13.45	Abdulsettar Elhajhamed, “Çad’da Arap Dili ve Edebiyatı”
13.45-14.00	Sumeyye Ahmed Hadi Cemaleddin, “Mali’de Arap Dili ve Edebiyatı”
14.00-14.15	Ilham Mortad, Nasima Sadi, “Amerika’da Arap Dili: Analitik ve İstatiksel Bağlamda”
14.15-14.30	İbrahim Şaban, “Eritre’de Arap Dili”
14.30-14.45	Çay – Kahve Molası
2. Oturum	Oturum Başkanı: Doç. Dr. Ömer İshakoğlu
14.45-15.00	Tarık Abdulcelil, “Çevirinin Arap ve Türk Halkları Arasındaki Kültürel İletişimi Güçlendirmesindeki Rolü”
15.00-15.15	Khaled al-Fadhli, “Arapça Konuşuru Olmayanlara Arapça Öğretiminde Kuveyt Üniversitesi Deneyimi”
15.15-15.30	Esmâ Elmasry, “Arapça Öğretiminde Manzum Eserlerin ve Müziğin Rolü”
15.30-15.45	Zeynep Ertürk, “Türkiye’de ve Avrupa’da Arapça Öğretim Tarihi”
15.45-16.00	Ömer İshakoğlu, “Arapça ve Türkçe Arasında Gelişen Tercüme Faaliyetleri”

Yer: İstanbul Üniversitesi Fuat Sezgin Konferans Salonu

**PROF. DR. FUAT SEZGİN'İN ARAP-İSLAM
BİLİMLER TARİHİ ŞİİR CİLDİ BAĞLAMINDA
ABBASÎ ŞİİRİ**

Hüseyin Ölmez¹

Özet

Dünyaca ünlü bilim tarihçisi Prof. Dr. Fuat Sezgin 7 Temmuz 1924 tarihinde Bitlis'te dünyaya geldi. Mühendis olma düşüncesi ile İstanbul'a gelen Sezgin, İstanbul Üniversitesi Şarkiyat Araştırmaları Enstitüsünde Alman şarkiyatçı Hellmut Ritter (1892-1971) tarafından verilen bir seminere katıldı. İlgili seminerden etkilenerek mühendis olmaktan vazgeçip İstanbul Üniversitesi Arap ve Fars Filolojisi bölümüne kayıt yaptırdı ve Hellmut Ritter'in öğrencisi oldu. Çalışmamızda Sezgin'in "Geschichte des Arabischen Schrifttums" adlı 17 ciltten oluşan eserinin şiir konusuna ayırdığı 2. cildi bağlamında Abbasi şiiri ele alınacaktır. Eserin giriş bölümünde "İslam öncesi ve erken dönem İslam edebiyatının rivayeti ve hakikiliği" başlığı altında cahiliye dönemi şiirlerinin hakikati hakkında çeşitli görüşler serdedilmiştir. Batı'da D. S. Margoliouth ve Doğu'da Taha Hüseyin tarafından dile getirilen cahiliye dönemi şiirinin hakiki olmayıp İslam döneminden sonra üretildiği iddiasına da değinen Sezgin, cahiliye şiirinin sonradan üretilmediğine dair görüş ve değerlendirmelerin daha tutarlı olduğunu belirtmiştir. Abbasi dönemi şiirlerini/şairlerini de; Suriye, Irak, İran, Hicaz ve Yemen, Mısır ve Kuzey Afrika ve İspanya/Endülüs başlıkları altında incelemiştir.

Anahtar Kelimeler: Fuat Sezgin, GAS, şiir, cahiliye, Abbasi.

---

¹ Arş. Gör., İstanbul Üniversitesi Arap Dili ve Edebiyatı, (huseyin.olmez@istanbul.edu.tr).

الشعر العباسي في سياق كتاب العلوم العربية والإسلامية المجلد الثاني
للأستاذ الدكتور فؤاد سزكين

Hüseyin Ölmez

الملخص

ولد الدكتور فؤاد سزكين وهو مؤرخ العلوم ذات الشهرة العالمية في 7 يوليو 1924 في بيتليس. جاء سزكين إلى إسطنبول بفكرة أن يصبح مهندساً وحضر ندوة قدمها المستشرق الألماني هيلموت ريتز (1892-1971) في معهد الدراسات الشرقية بجامعة إسطنبول. وبسبب تأثره بهذه الندوة، تحلى عن فكرة أن يكون مهندساً والتحق بقسم اللغة العربية والفارسية بجامعة إسطنبول وأصبح طالباً لهيلموت ريتز. في هذه الدراسة، سوف نركز على الشعر العباسي في سياق المجلد الثاني من كتاب سزكين بعنوان "Geschichte des Arabischen Schrifttums" المكرس لموضوع الشعر. في المقدمة من العمل، تحت عنوان "شعر الجاهلية وصدر الإسلام. روايته وحقيقته"، وردت آراء مختلفة حول حقيقة الأشعار في العصر الجاهلي. تطرق سزكين إلى ادعاء عدم الأصالة للشعر الجاهلي وتم إنتاجه بعد الإسلام - أعرب عن هذا الرأي من قبل D. S. Margoliouth في الغرب وطه حسين في الشرق-. وذكر أن الآراء والتقييمات حول عدم إنتاج الشعر الجاهلي لاحقاً كانت أكثر اتساقاً. ودرس أشعار/شعراء العباسيين تحت عنوان سوريا والعراق وإيران والحجاز واليمن ومصر وشمال إفريقيا وإسبانيا/الأندلس.

الكلمات المفتاحية: فؤاد سزكين، GAS، الشعر، الجاهلية، العباسي.

**ABBASID POETRY IN THE CONTEXT OF PROF.
DR. FUAT SEZGİN'S HISTORY OF ARAB-
ISLAMIC SCIENCES**

Hüseyin Ölmez

Abstract

The world famous science historian Dr. Fuat Sezgin was born on 7 July 1924 in Bitlis. Sezgin came to Istanbul with the idea of becoming an engineer and attended a seminar given by the German Orientalist Hellmut Ritter (1892-1971) at the Institute of Oriental Studies of Istanbul University. Being influenced by the seminar, he stopped being an engineer and enrolled in the Department of Arabic and Persian Philology at Istanbul University and became a student of Hellmut Ritter. In this study, we will focus on Abbasian poetry in the context of the second volume of Sezgin's book "Geschichte des Arabischen Schrifttums" which is devoted to the subject of poetry. In the introduction part of the work, under the title "The narrative and reality of pre-Islamic and early Islamic literature" different opinions about the reality of poems of the jahiliyya period are stated. Referring to the claim that the poetry of the jahiliyya period, expressed by D. S. Margoliouth in the West and Taha Hüseyin in the East, was not genuine but produced after the Islamic period, Sezgin stated that the views and evaluations that jahiliyyah poetry were not produced later were more consistent. He studied the poems of the Abbasids under the title Syria, Iraq, Iran, Hijaz, Yemen, Egypt, North Africa and Spain/Andalusia.

Keywords: Fuat Sezgin, GAS, poetry, jahiliyyah, Abbasid.

ÇAD'DA ARAP DİLİ VE EDEBİYATI

Abdulsattar Elhajhamed¹

Özet

Çad'ın iki resmi dili vardır: Fransızca ve Arapça. Arapça, İslâm'dan önce bölgeye girmeye başlayıp 7. yüzyılda bölgeye İslâm'ın gelmesiyle birlikte önemli bir yere sahip olmuştur. 9. yüzyılda Çad'da kurulmuş olan Kânim Krallığında Arapça, eğitim ve yazışmada kullanılmıştır. Bu durum 1890'lı yıllarda başlayan Fransız işgaline kadar devam etmiştir. Arapça, Fransız işgaliyle birlikte önemini kaybetmeye başlamıştır. Devletin resmi dili olan Fransızca, bağımsızlıktan sonra 1978 yılına kadar Çad'ın tek resmi dili olarak kalmıştır. Arapça ise 1978 yılında resmi dil olarak kabul edilmiştir. Çad halkı, öteden beri Arapçayı kullanarak duygularını ifade etmiştir. 12. yüzyılda yaşayan İbrahim el-Kânimî, Çad'ın bilinen en eski şairidir. 1990'lı yıllarda Çad'da Arapça gazeteler çıkmasıyla birlikte Arapça hikâyeler yazılmaya başlanmıştır. Adem Yusuf Musa'nın 2004 yılında basılan Sandu adlı romanı Çad'ın ilk Arapça romanı olarak kabul edilir. Son yıllarda Çadlı romancıların sayısı artmıştır. Bu çalışmada Çad'daki Arapça yayın yapan gazete, radyo ve televizyonlar, eğitim veren üniversiteler ile Çad'ın en önemli şair ve yazarlarına dair bilgi verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Çad, Arap dili, el-Kânimî, Sandu.

---

¹ Dr., İstanbul Üniversitesi Arap Dili ve Edebiyatı, (abd.81@hotmail.com).

اللغة العربية وآدابها في تشاد

عبدالستار الحاج حامد

الملخص

في تشاد لغتان رسميتان؛ الفرنسية والعربية، بدأت اللغة العربية بالدخول إلى تشاد في فترة ما قبل الإسلام، واكتسبت أهمية بعد وصول الإسلام إلى المنطقة، واستخدمت مملكة كانم التي أسست في القرن التاسع اللغة العربية في التعليم والمراسلات، واستمر هذا الوضع حتى بداية الاحتلال الفرنسي 1890، ومع الاحتلال الفرنسي بدأت العربية تفقد أهميتها، وبقيت اللغة الرسمية الوحيدة في تشاد اللغة الفرنسية حتى عام 1878، ثم قبلت اللغة العربية لغة رسمية بعد هذا التاريخ، استخدم التشاديون اللغة العربية منذ القديم في التعبير عن مشاعرهم، وإبراهيم الكانمي الذي عاش في القرن الثاني عشر أقدم شاعر تشادي معروف، في فترة التسعينيات من القرن الماضي ومع ظهور الصحف العربية في تشاد بدئ بكتابة القصة القصية، وتعتبر رواية سندو لآدم يوسف موسى أول رواية عربية تشادية، في السنوات الأخيرة زاد عدد كتاب الرواية العربية من التشاديين، في هذا البحث سنتحدث عن أهم الشعراء والكتاب التشاديين إلى جانب التعريف بأبرز الصحف والإذاعات والقنوات والجامعات العربية في تشاد.

الكلمات المفتاحية: تشاد، اللغة العربية، الكانمي، سندو.

ARABIC LANGUAGE AND LITERATURE IN CHAD

Abdulsattar Elhajhamed

Abstract

Republic of Chad has two official language: Arabic and French. Arabic started to be used in the region even before Islam, as after the Islamic conquest its importance gradually increased. Kanem Empire, established in the 9th century AD, used Arabic in education and official correspondence. The situation continued until 1890, when France took control over the area. During the colonial period French remained the only official language, up until 1978 when Arabic regained its previous position. In fact, the people of Chad have been using this language to expressed their feelings for centuries (Ibrāhīm al-Kānmi, who lived in 12th century, is the oldest known Chadian poet). During the last decade of the 20th century, as Arabic press developed, also Arabic short stories started to appear. „Sandu” written by Ādam Yūsuf Mūsa is considered to be the oldest Chadian novel written entirely in Arabic, however, in recent years, the number of books published in Arabic rose significantly. This article presents the Arabic-speaking writers of Chad, along with the most important newspapers, radio stations, channels and universities that use Arabic as its main language.

Keywords: Chad, Arabic language, al-Kānmi, Sandu.

MALİ'DE ARAP DİLİ VE EDEBİYATI

Sumeyye Ahmed Hadi Cemaleddin¹

Özet

Mali Devleti'nde resmi dil Fransızca olmasına rağmen Arapça da kullanılmaktadır. Arapça; kültürlü ve orta sınıf mütedeyyin insanların konuşma ve eğitim dilidir. Arap dili; Mali Devleti'ne hicri birinci yüzyılda İslam dininin girişi ve yayılışı, Kur'an'ın dili olması ve Kur'an eğitimleri ile dini okullarda eğitim dili olarak kullanılmasından dolayı bütün kesimlerinde, özellikle "Tombuk" "Cani" "Suk" gibi büyük şehirlerde resmi dil olarak kabul edilmiş olup 13. yüzyıla kadar da resmi dil olmuştur. 13. yüzyılın sonunda ise Mali Devleti'ni Fransa'nın işgali ile Arapça ve onun eğitimcileri işgalcilerin baskısına üstün gelerek konumunu ve edebiyatını korumuştur. Arap dili, Mali Devleti'nin 1960 yılındaki bağımsızlığını kazanana dek eğitimciler ve şeyhler tarafından bütün baskılara rağmen muhafaza edilmiştir. Bağımsızlıktan sonra Arap dili ve medreseler halk nezdinde yücelmiş olup günümüze kadar olan süreçte Eğitim Bakanlığı tarafından eğitimin bütün kademelerinde Fransızca ile beraber zorunlu eğitim dili yapılmıştır. Bazı devlet üniversitelerinde ve meslek yüksekokullarında Arap dili ve Arapça öğretmenliği olarak bağımsız bir eğitim bölümü yapılmıştır. Arap dili karşılaştığı bütün zorluklara rağmen rağbet görmüş olup oluşa karşı direnmiştir. Halk arasında yabancı dil olarak değil anadil olarak yayılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mali, Arap dili, medrese, İslam.

---

¹ Okt., İstanbul Üniversitesi Arap Dili ve Edebiyatı, (sumyahadi@gmail.com).

اللغة العربية في مالي

سمية احمد هادي جمال الدين

الملخص

تنافس اللغة العربية في التداول اللغة الفرنسية الرسمية في جمهورية مالي، وتكاد تكون هي اللسان الناطقة في المعاهد والوسط المتدين والمثقف. فمع دخول الإسلام سيطرت اللغة العربية على جميع الحواضر المالية، ففي القرن الأول الهجري أصبحت هي اللغة الرسمية في معظم المدن، خصوصا في مدينة "تمبكتو" و"جني" و"السوق" إلى أواخر القرن الثالث عشر، ويرجع ذلك الانتشار كونها وعاء الإسلام ولغة القرآن، وكان ذلك بفضل المدارس الدينية والقرآنية. وفي أواخر القرن الثالث عشر الهجري قامت فرنسا بحتلال مالي، إلا أن اللغة العربية ومدارسها كان لها الفضل والصدارة في مقاومة المستعمر، وظلت محافظة على مكانتها وأدبها وتحملت تلك المدارس وشيوخها العناء حتى استقلت عام 1960م. وحظيت بعد ذلك المدارس العربية والقرآنية مكانة مرموقة عند الشعب المالي مما أجبر الحكومات على الاعتراف بها بعد الاستقلال ومن ثم دمجها في النظام التعليمي الحكومي وأصبحت مع الفرنسية كلغة ثنائية في المراحل التعليمية الأولى وجزءا مهما من المخرجات التربوية حاليا. وقسما مستقلا في بعض الجامعات الحكومية والمدارس العليا لإعداد المعلمين في التعليم العالي. واللغة العربية على الرغم من الصعوبات فقد استطاعت الحفاظ على بقائها وانتشارها في المجتمع المالي كلغة أصلية وليست أجنبية.

THE ARABIC LANGUAGE IN MALI

Sumeyye Ahmed Hadi Cemaleddin

Abstract

The Arabic language competes the formal French language in the Republic of Mali. It is almost the main used language in the institutes and among the religious and educated people. With the spreading of Islam, the Arabic language spreaded in all regions of Mali. In the first century AH, it became the official language in most of the cities, especially in the city of "Timbuktu" "genie" and "Al sowk" until the end of the thirteenth century. This widespread of Arabic is due to being the language of Islam and Qur'an as well as because of the religious schools and schools of Qur'an. In the late thirteenth century AH, France occupied Mali. However, the Arabic language and its schools were the first in resisting the colonizer. They maintained their status and literature. Those schools with their elders struggled until they became independent in 1960 A.C. After that, the Arabic and Quranic schools gained a prominent place among the Malian people, which forced the governments to recognize them after independence then merged them into the governmental educational system. The Arabic language became with French as a bilingual language in the early educational stages. Now It has an important part of the educational outcomes. Also there is an independent department in some public universities and high schools for preparing teachers in higher education. So the Arabic language despite the difficulties, it was able to survive and spread in the malian community as an original language, not foreign.

Keywords: Mali, Arabic language, religious schools, Islam.

AMERİKA'DA ARAP DİLİ: ANALİTİK VE İSTATİSTİKSEL BAĞLAMDA

Ilham Mortad¹

Nasima Sadi²

Özet

Arapça, Amerika Birleşik Devletleri gibi güçlü bir ülkenin sınıflandırılmasında kritik öneme sahip bir pozisyonu işgal eder. Arapça konuşanlar, modernite ve aynı zamanda günümüz dünyasına meydan okuyan kültürel kimliği koruma durumu arasında tereddüt içerisindedir. 21. yüzyılın bir olgusu olan küreselleşmenin, Arap aydınları tarafından derinden tartışılmasının sebebi; onu yıkıcı kültürel değerler ve ulusal kimlik olarak gören ya da başkalarının bunun bilim ve teknoloji çağı olduğunu düşünmeleridir. Bu yüzden etkileşim ve olumlu fayda için küreselleşmeyi memnuniyetle karşılıyorlar. Bu değişim eğiliminde Arapçanın, Arap dilinin yapısına yabancı sayılabilecek eklemelerden ve moderniteden etkilenmesi doğaldır. Bu da, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Arapçanın durumunun sunulması için bilim adamlarının ilgisini çekebilir. Bu bağlamda bu makale, Arapça özellikle günümüzde Amerika Devletleri'nin farklı alanlarında hakimiyet kursa da Arap dünyasından farklı, garip bu bölgede Arap dilinin geliştirilmesi için bazı istatistiksel analizlere ışık tutuyor.

Anahtar Kelimeler: Arap dili, iktisadi hakimiyet, dilsel etkilenme ve etkileme.

---

¹ Doç. Dr., University of Tlemcen, (seririlhem@gmail.com).

² Doç. Dr., University of Tlemcen, (insafir@yahoo.fr).

اللغة العربية في أمريكا: تحليل وإحصاء

إلهام مرتاض

نسيمة سعدي

الملخص

تحتل اللغة العربية موقعًا حاسمًا في تصنيفها في بلد قوي مثل الولايات المتحدة الأمريكية. يتذبذب الناطقون بالعربية بين الحداثة وفي نفس الوقت كيفية الحفاظ على الهوية الثقافية التي تشكل تحديًا في عالم اليوم. هذا هو السبب في أن العولمة كظاهرة للقرن الحادي والعشرين قد نوقشت بشدة من قبل المثقفين العرب الذين اعتبروها إما بمثابة قيم ثقافية مدمرة وهوية وطنية ؛ أو كما يظن الآخرون أنه عصر العلم والتكنولوجيا لذلك يرحبون بالعولمة من أجل التفاعل والمنفعة الإيجابية. في هذه الموجة من التغيير ، من الطبيعي أن تتأثر اللغة العربية بالحداثة والإضافات التي يمكن اعتبارها غريبة على بنية اللغة العربية. وهذا يمكن أن يجذب اهتمام العلماء لعرض وضع اللغة العربية في الولايات المتحدة الأمريكية. في هذا السياق ، تسلط هذه الورقة الضوء على بعض التحليلات الإحصائية لتطوير اللغة العربية في تلك المنطقة الغربية المختلفة عن العالم العربي خاصة وان العربية الآن تهيمن على مختلف المجالات في الولايات المتحدة الأمريكية

الكلمات المفتاحية: اللغة العربية، الهيمنة الاقتصادية، التأثير والتأثير

اللساني

THE ARABIC LANGUAGE IN AMERICA: ANALYSIS AND STATISTICS

Ilham Mortad
Nasima Sadi

Abstract

Arabic language occupies a position that is critical for its rank in a powerful country like the United States of America. Arabic speakers are torn between modernity and at the same time preserving cultural identity which is a challenge in today world. This is why Globalization as a new verge of the 21st century has been hotly debated by Arab intellectual considering it either as a deluge devastating cultural values and national identity; or as others think it is rather the age of science and technology so they welcome globalization for the sake of interaction and positive benefit. In this wave of change, it is natural that Arabic language is affected by newness and additions that may be considered alien to the structure of Arabic. And this could attract the concern of scholars to view the status of Arabic in the USA. In this vein this paper highlights some statistical analyses to the development of Arabic language in that alien area different from the Arab world; yet dominate different spheres in the USA.

Keywords: Arabic, economical power, linguistic impact and influence.

ERİTRE'DE ARAP DİLİ

İbrahim Şaban¹

Özet

Doğu Afrika'nın kuzeyinde batıda Sudan, güneyde Etiyopya, güneydoğuda Cibuti, doğuda ve kuzeydoğuda Kızıldeniz ile çevrilmiş olan Eritre Devleti'nde İslam ve Hıristiyanlık gibi iki büyük dine intisap eden dokuz etnik grup bulunmaktadır. Çok dilli ve kültürlü olan bu ülkede Tigrinyaca, Arapça, Tigre, Afar, Saho, Bega (Beja), Bilen, Nara ve Kunama gibi dokuz yerel dil ile İngilizce ve İtalyanca gibi iki yabancı dil yaygın olarak kullanılmaktadır. Devlet politikası olarak Eritre'nin yerel dillerinin hepsinin kullanımı ve geliştirilmesi yerel düzeyde teşvik edilir ve çocuklar ilkokula ana dillerinde devam ederler. Orta ve yükseköğretim kurumlarında da eğitim dili olarak genel olarak İngilizce kullanılmaktadır. Ancak bütün resmi yazışmalarda devletin çalışma dilleri olan Tigrinyaca ve Arapça kullanılır. Bunlardan Arapçayı devletin çalışma dili olmasına kadar çoğunlukla Eritreli Müslümanlar konuşup eğitim dili olarak kullansa da bu topraklarda Arapça konuşulma tarihi İslam öncesine dayanmaktadır. Bu çalışmada ise Arapçanın Eritre topraklarına nasıl geldiği, buralarda nasıl yaygınlaştığı ve günümüzdeki mevcut durumu ele alınmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Eritre, dil, Arapça, tarih, İslam.

---

¹ Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi Arap Dili ve Edebiyatı, (ibrahimsaban@hotmail.com).

اللغة العربية في إريتريا

Ibrahim Şaban

الملخص

في دولة إريتريا التي يحدها السودان من الغرب وإثيوبيا من الجنوب وجيبوتي من الجنوب الشرقي والبحر الأحمر من الشرق والشمال الشرقي تسع مجموعات عرقية تؤمن بدينين كبيرين هما الإسلام والمسيحية. وفي هذا البلد المتعدد اللغات والثقافات تستخدم تسع لغات محلية؛ التيغرينية، العربية، تيغري، عفار، ساهو، بيجا (بيجا)، بيلين، نارا وكوناما، ولغتان أجنبيتان؛ الإنجليزية والإيطالية. والسياسة الحكومية تقوم على تشجيع استخدام وتطوير جميع اللغات المحلية لإريتريا على المستوى المحلي، ويدرس الأطفال في المدارس الابتدائية بلغتهم الأم، أما في مؤسسات التعليم الثانوي والعالي فتستخدم اللغة الإنجليزية كلغة للتدريس غالبًا. ومع ذلك، فإن التيغرينية والعربية تستخدم في جميع المراسلات الرسمية، وهما لغتا العمل في الدولة. في هذه الأرض يعود تاريخ التحدث باللغة العربية التي كانت تتحدث وتستخدم كلغة للتدريس من قبل المسلمين الإريتريين، وأصبحت لغة العمل في الدولة إلى عصور ما قبل الإسلام. يهدف هذا البحث إلى دراسة كيفية وصول اللغة العربية إلى إريتريا، وكيفية انتشارها، ووضعها الحالي في هذا البلد.

الكلمات المفتاحية: إريتريا، اللغة، العربية، التاريخ، الإسلام.

ARABIC LANGUAGE IN ERITREA

Ibrahim Şaban

Abstract

In the State of Eritrea which is surrounded by Sudan in the west, Ethiopia in the south, Djibouti in the southeast, Red Sea in the east and northeast there are nine ethnic groups who believe in two great religions, such as Islam and Christianity. It is used in this multilingual and multi-cultural country nine local languages such as Tigrinya, Arabic, Tigre, Afar, Saho, Bega (Beja), Bilen, Nara and Kunama and two foreign languages such as English and Italian. As a state policy, the use and development of all Eritre's local languages is encouraged at the local level and children study the primary school in their mother tongue. As the language of instruction in secondary and higher education institutions generally English is used. However, in all official correspondence Tigrinya and Arabic, which are the working languages of the state, are used. Although Arabic was mostly spoken and used by Eritrean Muslims as the language of instruction Until it was the working language of the state, the history of speaking Arabic in this land dates back to pre-Islamic times. In this study, it is aimed to study how the Arabic language came to Eritrea, how it became widespread and the present situation.

Keywords: Eritrea, language, Arabic, history, Islam

ARAP VE TÜRK HALKLARI ARASINDA KÜLTÜREL İLETİŞİMİ GÜÇLENDİRMEDE ÇEVİRİNİN ROLÜ

Tarık Abdülcelil¹

Özet

Arap ve Türk halklarının birlikte yaşadıkları ortak tarih bin yıldan fazla bir zaman dilimine kadar uzanmaktadır. Bu uzun zaman dilimi iki halk arasında her alanda güçlü bağların kurulmasına, özellikle de kültürel ve toplumsal açıdan her iki halkın pek çok ortak paydada buluşmasına vesile olmuştur. XX. yüzyılda millî devletlerin kurulmasıyla birlikte Arap ülkeleri ile Türkiye'nin izlediği siyasi eğilimlerde farklılıklar ortaya çıkmış; bu da Arap aydınıyla Türk aydınının dil ve kültür bakımından gittikçe birbirinden uzaklaşmasına yol açmıştır. Bu yeni durum iki millet arasında kültür ve bilgi akışının kopmaması, mevcut bağların korunması ve güçlendirilmesinde çeviri etkinliğine temel bir rol yüklemiştir. Mısır'da cumhuriyetin ilan edilmesi ardından 1954 yılında Türk dili, edebiyatı, tarih ve kültürünün öğretiminde sadece ülke çapında değil tüm Ortadoğu bölgesinde günümüze kadar öncülüğünü sürdüreceği olan ülkenin ilk Türk dili ve edebiyatı bölümü Ayn Şems Üniversitesinde kurulmuştur. Bu çalışmamız Mısırlı akademisyenlerin Türkçeden Arapçaya çeviri hareketi ve etkinliğinde göstermiş olduğu çabalar ile Arap ve Türk halklarının ortak tarih ve kültürüyle ilgili bilincin canlı tutulmasında oynadıkları rolü ele almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Arap, Türk, çeviri, Mısır, iletişim.

---

¹ Dr., Mısır Kültür Merkezi Müdürü,
(tarek.morsy.eg@gmail.com).

دور الترجمة في تعزيز التواصل الثقافي بين الشعبين العربي والتركي

طارق عبد الجليل

الملخص

يمتد التاريخ المشترك للتعايش بين الشعبين العربي والتركي لأكثر من ألف عام. وهو ما أحدث صلات قوية بينهما في شتى المجالات، وشكل قواسم مشتركة عديدة في النواحي الثقافية والاجتماعية خاصة. وبنشوء الدولة القومية في القرن العشرين، وافتراق التوجهات السياسية للدول العربية وتركيا، ابتعد "المثقف" العربي والتركي تدريجيا عن لغة وثقافة الآخر. هذا الواقع الجديد جعل من "الترجمة" أداة رئيسية للحفاظ على الصلات الثقافية وتعزيزها، والحيلولة دون قطيعة ثقافية ومعرفية. وقد بادرت مصر، عقب إعلان قيام الجمهورية بافتتاح أول قسم للغة التركية وآدابها بكلية الآداب في جامعة عين شمس عام 1954م؛ ليصبح القسم الرائد في الشرق الأوسط إلى الآن في تدريس اللغة التركية ودراسة تاريخ الترك وأدبهم وثقافتهم. وتتناول هذه الورقة جهود الأكاديميين المصريين في حركة الترجمة من التركية إلى العربية، ودورهم في إحياء الوعي بالتاريخ والثقافة المشتركة بين الشعبين العربي والتركي.

الكلمات المفتاحية: العرب، الترك، الترجمة، مصر، التواصل.

THE ROLE OF TRANSLATION IN PROMOTING CULTURAL COMMUNICATION BETWEEN THE ARAB AND TURKISH PEOPLES

Tarık Abdulcelil

Abstract

The common history of coexistence between the Arab and Turkish peoples spans more than a thousand years. This has created strong links between them in various fields, and has formed many common denominators in the cultural and social aspects in particular. With the emergence of the nation-state in the twentieth century, and the separation of political orientations of Arab countries and Turkey, the Arab and Turkish "intellectuals" gradually moved away from the language and culture of the other. This new reality has made "translation" a key tool for maintaining and strengthening cultural links and preventing cultural and epistemological breaks. After announcing that the Republic inaugurated the first department of Turkish language and literature at the Faculty of Arts at Ain Shams University in 1954 AD, Egypt has become the pioneer department in the Middle East to date in teaching the Turkish language and studying the history, literature and culture of Turkey. This paper examines the efforts of the Egyptian academics in the translation movement from Turkish to Arabic, and their role in reviving awareness of the history and culture shared between the Arab and Turkish peoples.

Keywords: Arab, Turk, translation, Egypt, communication.

ARAPÇA ÖĞRETİMİNDE MANZUM ESERLERİN VE MÜZİĞİN ROLÜ

Esma Elmasry¹

Özet

Arapça, Kur'ân-ı Kerîm'in dili olması hasebiyle öneme matuf bir dildir. Dünyanın doğu ve batı bölgelerinden insanlar bu dille meşgul olmuş, tahsilini terennüm etmiş, ona kulak vermiş, onun kaynaklarından faydalanmış ve böylece yolcuların konağı ve iltica edenlerin sığınağı olmuştur. O gaye ve emeldir; öğretimi ise bir sanattır. Teknikleri, araçları ve yöntemleri olan bir sanat. Belki de Arapça öğretiminin en önemli, etkili ve cazip modern araçlarından biri, mûsiki ve ilâhilerin, Arapçanın hizmetinde, yayılmasında, Arapçayı öğrenciye yaklaştırmada ve bu dilin öğrencide pekişmesini sağlamada kullanılmasıdır. Ancak bu araç alanında türedi değildir, hicri altıncı asır ve sonrasında şöhret bulan eğitim amaçlı manzumelerin hasılasıdır. Sonunda başlı başına bir ilim olmuş, birkaç asır boyunca Arapça öğretiminde kullanılmıştır. Bu özet içerisinde Arapçanın öğretiminde mûsikinin ve şiir manzumelerinin rolünü, etkisini, öğretim için ne derece uygun olduğunu ve bu aracın faydalarının neler olduğunu ve ne gibi hata ve eksikliklerinin bulunduğunu hülasa edilecektir. Ki bu hata ve eksiklikler bu sanatın sağlamaştırılması için gösterilen çabalar arttırıldığı, bu sanata sanatçılar eğildiği ve uzmanlar önem verdiği takdirde bir önem arz etmez.

Anahtar Kelimeler: Arapça öğretimi, manzume, müzik.

---

¹ Okt., İstanbul Üniversitesi Arap Dili ve Edebiyatı, (sharafasmaa@gmail.com).

دور المنظوماتِ والموسيقا في تعليم اللّغة العربيّة

أسماء المصري

الملخص

اللغة العربية هي لغة ذات أهمية لأنّها لغة القرآن الكريم، فهوّت إليها أفدّة من أصقاع الأرض شرقاً ومغرباً، تتعنى بتعلّمها، وتطرّب لسماعها، وتنهّل من معينها، فغدت نُزُلَ الرّاحلين ومأوى اللّائذين، فهي المبتغى والمنى، وتعليمها فنٌّ؛ فنٌّ له تقنياته، له وسائله وأساليبه. ولعلّ من أهمّ وسائله الحديثة؛ المؤثّرة والجاذبة تسخيرَ الموسيقا والأناشيد لخدمتها ونشرها وتقريبها للمتعلّم وتثبيتها عنده، ولكن هذه الوسيلة ليست بدعاً في بابها، بل ربما كانت صدقاً لمئات المنظومات التّعليميّة التي أُشْتُهرت في القرن السّادس الهجري وما بعده، حتى غدت علماً قائماً برأسه، أُستُخدم بضعة قرون في تعليم اللغة العربيّة. وسأوجز الكلام في هذه العُجالة على دور الموسيقا والمنظومات الشّعريّة في تعليم اللغة العربيّة، وأثرهما، ومدى صلاحيتهما في التّعليم، وما لهذه الوسيلة من فوائد، وما يعترّيهما من مآخذ ومثالب، ولعلهما شيء لا يذكر أمام الفوائد المرجوّة لو شحذت الهمم لإتقان هذا الفن، وانبرى له المبدعون، وتفرّغ له المتخصّصون.

الكلمات المفتاحيّة: تعليم اللّغة العربيّة، المنظومات التّعليميّة، الموسيقا.

THE ROLE OF POETRY AND MUSIC IN TEACHING ARABIC LANGUAGE

Asmaa Al-Masry

Abstract

Arabic is a language of importance because it is the language of the Holy Quran. Hearts from the east and west parts of the world were captivated by it, singed it pleasantly, were enraptured by listening to it, quaffed it from its spring and thus, this language became an auberge of voyagers and a haven for refugees. It's the intention and the ambition, and teaching it is an art that has its own techniques, means and methods. Maybe one of the most important, influential and attractive means of teaching Arabic language is the use of music and hymns in the service of Arabic, in order to spread it, to make it more familiar for the students and to intensify students' knowledge of this language. But this tool is not of recent vintage, it's a resultant of the pedagogical poetry that became famous at the sixth century and afterwards. Ultimately it became a discipline on its own, and used in teaching Arabic language. Here, I will summarize the role, effect, level of appropriateness, benefits, and flaws and deficiencies of music and poetry in Arabic teaching. These flaws and deficiencies will not have a major importance if the efforts for the reenforcement of this art increase, artists concern themselves with and connoisseurs attach importance to this art.

Keywords: Teaching Arabic, pedagogical poetry, music.

TÜRKİYE VE AVRUPA'DA ARAPÇA ÖĞRETİM TARİHİ

Zeynep Ertürk¹

Özet: Arap dili en eski medeniyet dillerinden biri olarak kabul görmektedir. Medeniyet dili olmasındaki en önemli faktör de kutsal kitabın peygambere bu dilde gönderilmiş olmasıdır. Dolayısıyla bu metni tercüme çabası farklı coğrafyadan ülkelerde Arap dilinin ilgi görmesini sağlamıştır. Ayrıca ele alacağımız bu farklı ülkelerin Arap coğrafyası ile gerek ekonomik gerekse sosyal ilişkiler kurması da Arapçanın bu bölgelerdeki konumunu güçlendirmiştir. Bölgeler arası bu etkileşim ve kutsal metinleri anlama çabası Arapça üzerinde ilmî çalışmalar yapılmasına kapı aralamıştır. Bu çalışmalar neticesinde Arapça hem topraklarımızda hem de Avrupa ve denizaşırı ülkelerde bir ilim dalı olarak yerini almıştır. Bu çalışmamızda, medeniyet ve ilim dalı olarak çok eski dönemlerden itibaren ilgi duyulan Arapçanın bazı ülkelerdeki tarihi gelişim sürecini ele almaya çalışacağız. Makalemizin birinci bölümünde Türkiye'de Selçuklu dönemi itibariyle günümüze kadar olan Arapça öğretim süreci tahlil edilmiştir. İkinci bölümde ise Avrupa'da bulunan belli başlı ülkelerde ve bazı denizaşırı ülkelerde Arapça öğretiminin tarihi süreci ele alınmıştır. Bu çalışma ile amacımız, iki farklı coğrafyada Arapça öğretimine olan yaklaşımın benzer ve farklı yönlerini tespit ederek tarih boyunca hangi aşamaları geçip günümüze ulaştığını ortaya koymaktır. Bunun yanı sıra bu gelişim sürecini dikkate alarak ülkemizde bundan sonra gerçekleştirilecek Arapça öğretiminin gelişimine ışık tutmasını sağlamaktır.

Anahtar Kelimeler: Arapça öğretimi, tarih, Türkiye, Avrupa.

---

¹ Doktora öğr., İstanbul Üniversitesi Arap Dili ve Edebiyatı, (zzeynepperturk@gmail.com).

تاريخ تعليم اللغة العربية في تركيا واوروبا

Zeynep Ertürk

تعتبر اللغة العربية احدى اللغات الحضارة القديمة. اهم عامل في لغة الحضارة هو ارسال لغة القرآن الكريم. بسبب الاهمية الكبيرة للقرآن الكريم زاد الاهتمام بترجمته بالتالي زاد الاهتمام باللغة العربية في البلدان المختلفة. كما أن قيام هذه الدول بعلاقات اقتصادية واجتماعية مع الجغرافيا العربية يعزز مكانة اللغة العربية في هذه المناطق. يؤدي هذا التفاعل بين الشرق الأوسط و بعض دول العالم و الابتغاء لفهم النص المقدس الى زيادة الدراسات العلمية عن اللغة العربية. نتيجة لهذه الدراسات تمكنت اللغة العربية من تثبيت مكانها كفرع من فروع العلوم في ارضنا و في اوروبا و بعض من الدول الأخرى . في هذه الدراسة سنحاول التعامل مع عملية التطور التاريخي للغة العربية في بعض من البلدان التي كانت مهتمة منذ العصور القديمة بما باعتبارها فرع من فروع للحضارة والعلوم. في الجزء الاول من مقالتنا سنحلل عملية تعليم اللغة العربية من العهد السلجوقي حتى يومنا الحالي في تركيا. في الجزء الثاني سنتناول الفترة التاريخية لتعليم اللغة العربية في بعض من بلدان اوروبا وبعض دول العالم. الهدف من هذا العمل هو عرض الجوانب المتشابهة و المختلفة لتدريس اللغة العربية في جغرافيتين مختلفتين و اظهار المراحل التي مرت بها عبر تاريخها. بالاضافة الى ذلك نتمنى أن يكون هذا البحث مرجعا للباحثين المهتمين باللغة العربية نظرا لمراحل التطور التي تم ذكرها.

الكلمات المفتاحية: تعليم العربية, تاريخ, تركيا, اوروبا.

HISTORY OF ARABIC TEACHING IN TURKEY AND EUROPE

Zeynep Ertürk

Abstract

The Arabic language is considered one of the oldest civilizational languages. The reason behind why arabic became a civilization language the sacred book of islam is sent to prophet Muhammed with this language. Therefore, the effort to translate this text has attracted the attention of the Arabic language in different countries. And also the different countries that we will mention, strengthened the position of Arabic language in these regions with establishment of economic and social relations with the Arab geography. The effort of mankind to understand these texts has opened the door for scientific studies on arabic. As a result of these studies, arabic has taken its place both in Anatolian, Europe and overseas countries as a science branch. In this work, we will try to deal with the historical development process of arabic, which has been interested since ancient times as a civilization and science language. In the first part of our article on Turkey to present as the Seljuk period it was assayed Arabic teaching process. The second part deals with the historical process of teaching Arabic in major countries in Europe and in some overseas countries. Our aim with this study is to identify the similar and different aspects of the approach to Arabic teaching in two different geographies and to show which stages have progressed over the course of history. In addition to this, taking into account this development process, it is to ensure that Turkey will shed light on the future development of Arabic teaching.

Keywords: Arabic teaching, history, Turkey, Europe.

ARAPÇA VE TÜRKÇE ARASINDA GELİŞEN TERCÜME FAALİYETLERİ

Ömer İshakoğlu¹

Özet

Son yıllarda siyasi ve sosyal sebeplerle artan göç hareketinin neticesinde hâlihazırda Türkiye, büyük bir Arap nüfusu misafir etmektedir. Göçmenler, Türkçe öğrenmelerinin yanı sıra, Türk tarihine, kültürüne ve edebiyatına da ilgi duymaktadırlar. Bu yüzden son dönemlerdeki talebe binaen, Türkçeden Arapçaya tercüme edilen eserlerin sayısında büyük bir artış görülmektedir. Buna karşılık Türk halkının da Arap dünyasının tarihine, kültürüne ve edebiyatına olan ilgisi gün geçtikçe artmaktadır. Önceki yıllarda ağırlıklı olarak dini ve fikri kitapların tercümesi ön planda iken, son yıllarda edebi ürünlerin tercümesinde büyük bir artış görülmektedir. Sınırlı sayıda ve belli türlerde olan edebi tercüme de çeşitlilik arz etmeye başlamıştır. Ayrıca Türkiye’de yapılmakta olan Arapça kitap fuarlarının da tercüme hareketine olumlu katkıları olmuştur. Bu fuarlar sayesinde tanışma fırsatı bulan Türk ve Arap yayınevleri çeşitli anlaşmalara imza atmakta, okuyuculardan gelen talepler doğrultusunda ürün yelpazelerine yeni çeşitler kazandırmaktadırlar. Bu tebliğde, yukarıda zikredilen gelişmelerin ışığında Arapça ve Türkçe arasında gelişen tercüme faaliyetleri ele alınıp, yaşanan olumlu ve olumsuz örnekler üzerinden bir değerlendirme yapılmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Arapça, Türkçe, tercüme faaliyetleri, edebiyat.

---

¹ Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi Arap Dili ve Edebiyatı, (omer.ishakoglu@istanbul.edu.tr).

تطور حركة الترجمة بين العربية والتركية

Ömer İshakoğlu

تركيا تستضيف حاليا عددا كبيرا من السكان العرب نتيجة لتزايد الهجرة لأسباب سياسية واجتماعية في السنوات الأخيرة. بالإضافة إلى تعلم اللغة التركية، فإن المهاجرين مهتمون أيضًا بالتاريخ والثقافة والأدب التركي. وبسبب المتطلبات الأخيرة، هناك زيادة كبيرة في عدد الأعمال المترجمة من التركية إلى العربية. من ناحية أخرى، يتزايد اهتمام الشعب التركي بتاريخ وثقافة وأدب العالم العربي يوما بعد يوم. رغم أن ترجمة الكتب الدينية والفكرية كانت سائدة في السنوات السابقة، فقد حدثت زيادة كبيرة في ترجمة المنتجات الأدبية في السنوات الأخيرة والترجمات الأدبية التي كانت محدودة في أنواع معينة بدأت تتباين. وهناك أيضا مساهمة إيجابية في حركة الترجمة من قبل معارض الكتب العربية التي تم تنظيمها في تركيا. بفضل هذه المعارض، قام الناشر الأتراك والعرب الذين أتاحت لهم الفرصة للقاء بتوقيع العديد من الاتفاقيات وإضافة أنواع جديدة إلى مجموعة منتجاتهم بما يتماشى مع متطلبات القراء. في هذه الورقة، ستم مناقشة حركة الترجمة بين العربية والتركية في ضوء التطورات المذكورة أعلاه وسيتم إجراء تقييم على الأمثلة الإيجابية والسلبية التي تمت تجربتها.

الكلمات المفتاحية: العربية، التركية، حركة الترجمة، الأدب.

DEVELOPING TRANSLATION ACTIVITIES BETWEEN ARABIC AND TURKISH

Ömer İshakoğlu

Abstract

As a result of increasing migration for political and social reasons in recent years, currently in Turkey to host a large Arab population. In addition to learning Turkish, Immigrants are also interested in Turkish history, culture and literature. Therefore, due to the recent demand, there is a large increase in the number of works translated from Turkish into Arabic. On the other hand, Turkish people's interest in the history, culture and literature of the Arab world is increasing day by day. While the translation of religious and intellectual books was predominant in previous years, there has been a significant increase in the translation of literary products in recent years. A limited number and certain types of literary translations have also begun to vary. There has also been a positive contribution to the movement of translation in the Arabic book fair being held in Turkey. Thanks to these fairs, Turkish and Arab publishers who have had the opportunity to meet have signed various agreements and added new varieties to their product ranges in line with the demands of the readers. In this paper, translation activities between Arabic and Turkish will be discussed in the light of the above mentioned developments and an evaluation will be made on the positive and negative examples experienced.

Keywords: Arabic, Turkish, translation activities, literature.